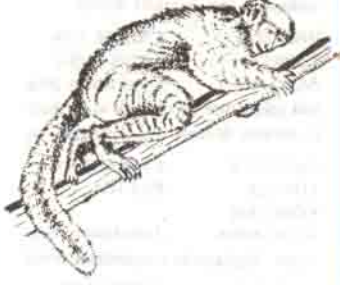
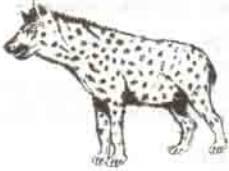


İŞTE DOĞA



Avustralya'da yaşayan büyük uçan kuskus (Schoinobates volans), aralarında 80 ilâ 90 m. boşluk bulunan bir daldan diğerine uçarak atlayabilmektedir. Böyle uzun bir mesafeyi geçebilmesinin nedeni; iki yanında sarkık duran derisini, uçuş esnasında gerek kanat gibi kullanabilmesidir.



İ Sirtlanlar güler mi?

Sirtlan türlerinden birine gülen sirtlan (Hyaena cracuta) adı verilmiştir. Bu, sirtlanların en büyüklerinden olup postu beneklidir. Sirtlan sinsi sinsi dolaşırken ya da tahrir olunca insana korku veren bir uluma sesi çıkarır. Bu ulumanın sonu da kahkahadan katılan bir insanın çıkardığı seslerle biter. Kuskus bu insanlarda gözlenen gülme değildir ve ancak bir benzetmedir. Gülen sirtlanın omuz yüksekliği bir metre, boyu da 2 m. kadardır. Ağırlığı 80 kg olabilir. Gündüz uyur ve gece avlanır. Genellikle avını kendi yakalayamaz ancak başka

avcı hayvanların artıklarını yiyerek yaşayabilir. Kan ve leş kokularını kilometrelerce uzaktan algılar. Çok aç kaldığında korumasız insanlara, hasta, zayıf ve yavru hayvanlara saldırır. Gülen sirtlanların ilginç yönlerinden biri de dişilerin erkeklerden daha büyük olmalarıdır.



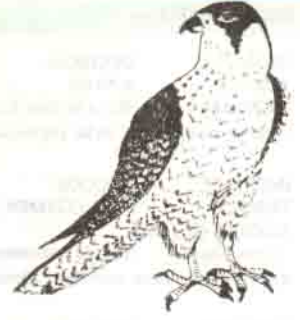
Yılanlar arasında en uzun yaşayan Boa yılanıdır (Boa constrictor). 40 yıl 3 ay ve 14 günlük yaşamından sonra hastalanan ve iyileşemeyeceği anlaşılan "Patlak Göz" adlı hayvanat bahçesi boası imha edilmiştir.



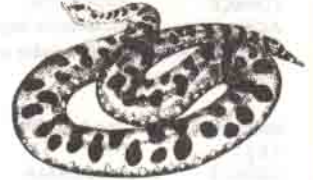
Sarı sırtlı öteğenin (Dendroica coronata) yuvasını hazır bulan inek kuşu (Molothrus ater), burayı işgal ederek yumurtlar. Öteğen; çatışmaya girmeden, eski yuva üzerine yenisini yapar. İkinci yuva da işgal edildiğinde, öteğenin yine kavgaya girilmeden, ikinci yuvanın üzerine bir üçüncüsünü yaptığı görülmüştür.

Madenler neden soğuktur?

Madenden bir cisme parmakla dokunulunca soğuk hissedilir. Bunun nedeni vücut sıcaklığının parmaklardan madene geçmesi ve yüzeysel olarak yayılmasıdır. Parmak uçları ısı kaybedince yerini soğuk havaya terk eder. Bu hava parmak uçlarına değince soğukluk hissedilir. Fakat soğukluğun hissedilebilir olması için çevre sıcaklığının vücut sıcaklığından (yaklaşık 36.5 derece) düşük olması gerekir. Soğukluğun sürekli olmasının nedeni maden içinde ısının devamlı olarak yayılmasıdır.



En hızlı hareket eden hayvan olan doğanın (Falco peregrinus) hızı, elektronik aletlerle ölçülmüş ve 350 km/h bulunmuştur. Hatta 1524 m. yükseklikten yataya 45 derecelik açı ile dalışa geçen doğanlarda, hızın 370-386 km/h ye ulaştığı söylenmektedir. Fakat bu düzey hız birincisinin avına çarpma hızı, genellikle dalış hızının yarısıdır.



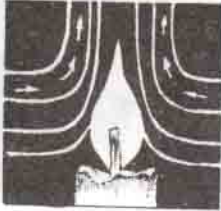
Dünyanın en ağır yılanı Brezilya'da yaşayan Anakonda'dır (Eunectes murinus). 1960 yılında vurulan bir anakondanın vücut çevresinin 111 cm. ve ağırlığının 227 kg. olduğu görülmüştür.



Arı kolibri (Mellisuga mini-ma) geri geri uçabilir. Bu hareketi, tüylerinin yönlerini değiştirerek yapar. Kalbi, insan kalbinden 20 kez daha hızlı yani dakikada 1400 kez atar.

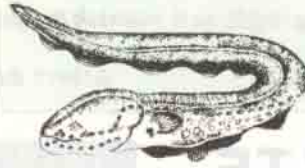


Tetik baliğına (Ballistes erythrodon) bu adın verilmesi, ön sırt yüzgecinde tetik düzeni olmasındandır. Bu yüzgecin üç kılıçından birincisi battığı hayvan için öldürücüdür. (A) kasının çekmesi kılıç 3'ü hareket ettirir. Buna bağlı (K) kası, kılıç 2'yi aşağı çekerek, Kılıç 1'in dikleşmesini sağlar. Bu dikleşme baliğın homurtusuyla birlikte olduğundan, genç araştırmacılar tetik baliğını iyi inceleyip sesle çalışan ve mekanik düzendeki tetiğin silahı sarmsmasını, dolayısıyla hedeften şaşmasını önleyen yeni bir düzen bulabillirler.



Yerçekimi olmayan yerde mum nasıl yanar?

Yeryüzünde mum yanarken, sıcak havadaki oksijen tükenir ve genişleyerek hafifler, dik olarak alevin üzerinden yükselir. Bu durum alev ucunun sivri görünmesinin sebebidir. Bu esnada ısınarak yükselen havanın yerini soğuk hava alır ve alevin yanmasını sağlayan oksijeni getirir. Fakat yerçekimi olmazsa sıcak hava ve onun yerine geçen soğuk havadan ibaret dolaşım gerçekleşmez. Soğuk hava ile sıcak hava birbirine komşu ise ve ortamda oksijen varsa, mum fitilli bir nokta gibi yanar.



Elektrikli yılan baliğı (Electrophorus electricus), Amazonlar bölgesinde yaşar. Boyu 2 m. kadar olabilir. Gövdesinin üçte ikisini kaplayan 5000 ilâ 6000 elektrik plakası vardır. Bunların oluşturduğu elektrik 550 volt ve 2 amperdir. Elektrik boşalımı 2 m. uzaktaki hayvanları etkiler ve saniyenin 2 ilâ 3 binde biri gibi kısa bir süre devam eder. Hemen her hayvanı elektrik şoku ile öldürebilir.

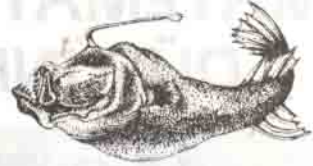


Mısırın neden püskülleri vardır?

Mısır bitkisi üzerindeki püsküller, tohum üretimi için gereklidir. Bitki 2 ilâ 6 metre kadar boy yapar. En yukarıda bitkinin erkek organlarının bulunduğu salkım vardır. Gövdenin daha aşağılarında sivri uçlu kulakçıklar bulunur. Kulakçıkların her birinde ipkik gibi uzun saplar vardır. Bunlar bitkinin dışı çiçekleridir. Bu ipkikler tohum kesesinin uzantılarıdır. Her tohum kesesi bir mısır tanesi oluşturur. Bunun için dışı çiçeğin döllenmesi gerekir. İşte tepeden düşen erkek çiçek tozu bu ipek gibi püsküller üzerine geldiğinde uzun bir yol giderek dışı çiçeği döller. Bundan sonra tohum keseleri şişmeye başlar ve koçan denilen bir sap etrafında dizili şekliyle mısırı oluştururlar.



Yunus balıkları (Delphinidae) avlarını hem çok iyi gören gözleriyle hem Sonar (Sound Navigation Ranging) düzenleriyle izleyerek yakalarlar. Bugün önemli bir elektronik gereç olan SONAR yunus balıklarından esinlenerek bulunmuştur.



Fenerci baliğı (Ceratias hollibolli) avını, başının üzerinde yer alan bir fenerle cezbederek avlar, büyüklüğünün iki katı olan balıkları da yutabilir. Fenerinin nasıl ışıklandığı belli olmamakla birlikte, kamçısının ucunda toplanan bakterilerin ışıldadığı tahmin edilmektedir.



Bugüne kadar rastlanan en uzun hayvan olan Kaytan Kurdu'nun (Lineus longissimus) boyu 54 m'dir. Kuzey Denizi'nin sığ sularında yaşayan bu kurdun boyu, ancak bir fırtınadan sonra karaya vurunca ölçülebilmştir.



Balık yarasa (Noctilio leporinus), Ekvator'da Monos adasında yaşar. Yalnız balıklarla beslenir. Uçarken suya doğru süzülerek, güçlü pençeleri ile avını yakalar.

Hazırlayan ve Resimleyen:
Erdoğan SAKMAN